

DIPLOMOVÁ PRÁCE

NÁZEV PRÁCE: ONTOLOGIE UMĚLECKÉHO DÍLA U JANA PATOČKY

AUTOR PRÁCE: FRANTIŠEK ŠKUTIL

POSUDEK OPONENTA

František Škutil ve své diplomové práci rozhodl zachytit Patočkovu koncepci umění, tedy téma bezesporu nesnadné a také málo zpracované. Autor práce se nejprve zabývá Patočkovým životním filozofickým projektem, kterým je koncepce přirozeného světa. Načrtává hlavní momenty Patočkova spisu *Přirozený svět jako filozofický problém* a dále sleduje proměnu těchto původních motivů v pozdějších Patočkových textech, tedy Patočkův postupný odklon od problematiky transcendentální subjektivity a příklon k problematice odkrývání bytí samotného. Autor práce zachycuje především Patočkovu koncepci tří životních pohybů, které ve svém úhrnu vytvářejí strukturu přirozeného světa lidské existence. Všímá si také časové charakteristiky jednotlivých pohybů, tedy dominance jednotlivých časových dimenzí v jednotlivých pohybech.

Po filozofickém úvodu přistupuje kolega Škutil k tematizaci samotného Patočkova pojetí umění. Tuto problematiku klade zejména do kontextu Patočkových úvah o dějinnosti. Uvažuje o významu uměleckých děl v období předdějinném a dějinném, v této souvislosti probírá i vztah umění a mýtu. I v dějinném vývoji však nastávají v oblasti umění významné změny a kolega Škutil správně rozebírá Patočkovy úvahy o rozdílu umění „doby umělecké a doby estetické“. Tyto změny a rozdíly jsou dokonce natolik zásadní, že je třeba si položit i otázku koherence samotného pole estetického zkoumání. Nejsou umělecká díla předdějinného období, díla nábožensky orientovaná a díla moderní natolik rozdílnými skutečnostmi, že se samotný jednotný termín „umění“ musí ukázat jako nevhodný? Kolega Škutil se zmíněnou obtíž, k jejímuž definitivnímu řešení pravděpodobně nedospěl ani samotný Patočka, pokouší řešit odkazem na specifický časový charakter estetického prožitku jako vstupu do nebanálního – tedy jiného než běžného – způsobu prožívání času. Zejména v tomto momentu spatřuji autorův vlastní příspěvek k rozebírané problematice. Autor práce na těchto místech pracuje s celou řadou relevantních Patočkových textů věnovaných problematice umění, zejména s texty soustředěnými nyní v souborech *Umění a čas I* a *Umění a čas II* a také s Patočkovou korespondencí adresovanou Václavu Richterovi.

Předložená práce je bezesporu napsána se značným zaujetím pro sledovanou problematiku. Autor usiluje o vyložení řady klíčových problémů spojených s Patočkovými názory na umění. Ve své práci se nedopouští podstatných interpretačních chyb. Také jazyk práce je kultivovaný. Pravděpodobně vzhledem k chvatu, ve kterém práce vznikala, se zde však setkáváme i s některými poněkud problematickými momenty. Dále uvádím některé z nich.

František Škutil na mnoha místech pracuje s termínem „svět“. V souvislosti s Patočkovou koncepcí dvou epoch kulturního vývoje konstatuje, že díla prvního období, tedy období umělecké kultury vyvádějí „mimo svět“ – k něčemu „mimosvětovému“ – a přitom zpětně umožňují „nahlížet pravdu tohoto světa“ (s. 38). Samotný Patočka ovšem poznamenává, že umělecká díla tohoto období jsou „přirozeným prostředím přístupu ke světu“, konkrétně jsou přístupem k „rozhodujícímu, božskému prvku či stránce světa“. Domnívám se tedy, že kolega Škutil v uvedených pasážích používá termín „svět“ pro pojmenování souhrnu veškerých dosažitelných, přítomných předmětů, Jan Patočka však s termínem „svět“ pracuje převážně ve smyslu celkového rozvrhu jsoucího, tedy určitého odkrytí bytí.

Domnívám se také, že autor práce položil v souvislosti s uměleckým dílem až přílišný důraz na svobodu lidského odkrývání bytí. V pasáži věnované Patočkově interpretaci Ingardenovy koncepce malířského díla kolega Škutil například uvádí, že „bytí uměleckým dílem zprostředkované může být divákem pojímáno z různých perspektiv“ (s. 48). Patočka se však na dotyčných místech přiklání až k určité nezávislosti existence obrazu na divákovi, obraz „zde prostě je“ a „čeká na diváka“, konstatuje Patočka.

V souvislosti s uměním estetické kultury zdůrazňuje František Škutil charakteristickou „interpretační svobodu našeho bytí ve světě“ (s. 51). Samotný Patočka však poznamenává, že umělecké dílo estetického období je především „bytí ve svém výtrysku“. Tohoto výtrysku – této „ryzí tvorby“ – „se účastníme účastí na díle“. Patočka tedy předpokládá, že umělecká tvorba není interpretační svobodou, ale účastí na odkrývání bytí samotného. A svoboda spočívá v samotném příklonu k tomuto odkrývání. V této souvislosti odkazují také k formulacím, ve kterých kolega Škutil vymezuje povahu uměleckého díla jako „mediátoru“. Z textu není zcela zřejmé, mezi jakými póly či momenty tato mediace probíhá. Kolega Škutil totiž uvádí, že dílo je „mediátorem“, v zápětí však dodává, že mediace probíhá jako

„dorozumívání mezi dílem a adresátem“ (s. 35). Nabízí se samozřejmě řešení, které by jako „odesílatele“ sdělení – tedy uměleckého díla – určilo právě samo bytí jsoucího.

Chci ovšem zdůraznit, že všechny mé poznámky se dotýkají problematiky už značně složitě a spleťtité, jsou to tedy spíše určité pobídky k diskusi.

Předloženou diplomovou práci **doporučuji k obhajobě** a její úroveň hodnotím jako **výbornou**.

V Praze dne 22. 9. 2008

PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D.